

กฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัลของสหราชอาณาจักร (Digital Services Act) *

กรภัทร ปัญญวานิช**

บทนำ

ในโลกปัจจุบันเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งสามารถเห็นได้ในการใช้ชีวิตประจำวันทั่วไป โดยเป็นยุคแห่งการพัฒนาและความอิสระของเทคโนโลยีซึ่งเรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพสู่ระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Digitalization)”^๑ การเข้าสู่โลกของดิจิทัล ทำให้ธุรกิจดั้งเดิมต่าง ๆ มีการปรับตัว และได้นำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้น การซื้อขายสินค้าหรือบริการก็เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่มีการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ในการดำเนินการทางด้านธุรกิจ ซึ่งธุรกิจดังกล่าวนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเป็นสื่ออำนวยความสะดวกในการโต้ตอบและการทำธุรกรรมระหว่างผู้ใช้งานแพลตฟอร์มในด้านต่าง ๆ^๒ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ถูกส่งผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนในสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การกำกับดูแลข้อมูลบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง^๓

กฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัล (Digital Services Act)

กฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัล (Digital Services Act) หรือ DSA เป็นกฎหมายใหม่ที่จะเข้ามาควบคุมแพลตฟอร์มออนไลน์หลัก ๆ ที่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้งาน เช่น Facebook Youtube Tiktok

* บทความประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ วรณัฐ ธีระวัฒน์, “แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้สำหรับเศรษฐกิจดิจิทัล: กรณีศึกษาการทำธุรกิจผ่านแพลตฟอร์มต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๒ กรวิมล กาญจนพิบูลย์, “การกำหนดขอบเขตตลาดของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^๓ สราวุธ ปิตยาศักดิ์ และวารุภรณ์ วนาพิทักษ์, “มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส,” วารสารการวิจัยกฎหมาย (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๕), หน้า ๒.

Twitter และแพลตฟอร์มดิจิทัลอื่น ๆ เพื่อจัดการกับเนื้อหาที่มีการเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มโดยผิดกฎหมายและก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสังคมในด้านต่าง ๆ จากการให้บริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลเหล่านี้ ซึ่งหากบริษัทผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเหล่านี้ละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามอาจถูกปรับถึงหลายพันล้านยูโร เมื่อใช้กฎหมาย DSA ประกอบกับกฎหมายที่ออกมาในชุดเดียวกันอย่างกฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Markets Act) หรือ DMA จะทำให้เกิดมาตรฐานระดับสากลในการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้ได้อย่างครอบคลุมทั่วสหภาพยุโรป

กฎหมาย DSA มีวัตถุประสงค์เพื่อยุติการมีอยู่ของยุคสมัยที่บริษัทด้านเทคโนโลยีควบคุมตนเองเป็นหลัก โดยการที่บริษัทเหล่านี้ทำการออกนโยบายเพื่อกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารของตนเองขึ้นมาและรายงานถึงความพยายามในการต่อต้านและจัดการกับข้อมูลที่เป็นภัยต่อสังคม เช่น ข้อมูลเท็จต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มว่าแทบเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะอาจขาดความโปร่งใสในการจัดการดูแล^๔

สรุปประเด็นสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัล

กฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัล (Digital Services Act) หรือ DSA เป็นกฎหมายที่มีความยาวกว่า ๓๐๐ หน้า ประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนและมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบริษัทด้านเทคโนโลยี ในแง่ของภาระผูกพันทางกฎหมายตลอดจนความรับผิดชอบและขอบเขตการบังคับใช้ในประเทศสมาชิก ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- **หลักเกณฑ์ข้อบังคับที่ชัดเจนเพื่อจัดการกับข้อมูลและเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย**

กฎหมาย DSA ได้มีการปรับปรุงกระบวนการในการบังคับให้ผู้ให้บริการดิจิทัลต่าง ๆ จะต้องกระทำการลบเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมายสากลหรือกฎหมายสหภาพยุโรปโดยเร็วที่สุด และกฎหมาย DSA ได้จัดให้มีระบบการตรวจสอบเนื้อหาบนแพลตฟอร์มดิจิทัลในสหภาพยุโรปอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การตรวจสอบเนื้อหาไม่จำกัดอยู่แค่ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มเป็นผู้ตรวจสอบแพลตฟอร์มของตนเองเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลหรือความคิดเห็นต่าง ๆ บนโลกออนไลน์

- **สิทธิสำหรับผู้ใช้งานในการคัดค้านการถูกจำกัดสิทธิ**

---

^๔ John Albert. “A guide to the Digital Services Act, the EU’s new law to rein in Big Tech” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖, จาก <https://algorithmwatch.org/en/dsa-explained/>

หากเนื้อหาหรือบัญชีของผู้ใช้งานที่ทำการเผยแพร่ข้อมูลถูกลบหรือจำกัดด้วยวิธีอื่นใด แพลตฟอร์มดิจิทัลจะต้องแจ้งรายละเอียดต่อผู้ใช้งานถึงสาเหตุและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น และผู้ใช้งานมีสิทธิที่จะคัดค้านคำสั่งดังกล่าวของแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ๆ และอาจทำเป็นข้อตกลงนอกศาล

- **ความโปร่งใสของเนื้อหาที่แนะนำโดยระบบหรือการโฆษณาออนไลน์**

แพลตฟอร์มต่าง ๆ จะต้องระบุรายละเอียดวิธีการทำงานของอัลกอริทึมในการควบคุมและแนะนำเนื้อหาที่ปรากฏต่อผู้ใช้งานและข้อกำหนดในการให้บริการ รวมถึงต้องเสนอทางเลือกให้กับผู้ใช้งานในกรณีที่ผู้ใช้งานไม่ต้องการให้ระบบแนะนำเนื้อหาจากการรวบรวมข้อมูลความสนใจของผู้ใช้งานนั้น ๆ (Profiling) นอกจากนี้ยังต้องให้ข้อมูลที่ชัดเจนกับผู้ใช้งานว่าเหตุใดพวกเขาจึงถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายของโฆษณานั้น ๆ รวมถึงวิธีให้อัลกอริทึมเปลี่ยนเป้าหมายในการโฆษณา

- **ข้อจำกัดสำหรับการโฆษณาและรูปแบบการโฆษณาที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด**

กฎหมาย DSA ห้ามการโฆษณาที่มีเป้าหมายเป็นผู้ใช้ในกลุ่มเด็กและห้ามการรวบรวมข้อมูลความสนใจส่วนบุคคลจากข้อมูลที่เป็นข้อมูลอ่อนไหว เช่น ศาสนาหรือรสนิยมทางเพศ นอกจากนี้กฎหมายยังจำกัดการออกแบบโฆษณาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือหลอกลวงผู้บริโภค เช่น ปุ่มที่แสดงข้อความอีกแบบแต่การแสดงผลเป็นอีกแบบ

- **ข้อกำหนดด้านความโปร่งใสและการรายงาน**

แพลตฟอร์มต่าง ๆ จะต้องจัดทำรายงานประจำปีที่แสดงถึงการดำเนินการกลั่นกรองเนื้อหาในด้านต่าง ๆ รวมถึงจำนวนคำร้องขอให้ลบเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย จำนวนข้อร้องเรียนจากผู้ใช้งานและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รายงานยังต้องระบุถึงการทำงานของระบบอัลกอริทึมที่ใช้ในการกลั่นกรองเนื้อหาและข้อผิดพลาดของระบบที่อาจเกิดขึ้นได้

- **ภาระหน้าที่ในการควบคุมความเสี่ยงเชิงระบบ**

ฝ่ายนิติบัญญัติของสหภาพยุโรปยอมรับว่าขนาดของแพลตฟอร์มที่ใหญ่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงเป็นวงกว้างต่อสังคม ความเสี่ยงดังกล่าวอาจรวมถึงผลกระทบในเชิงลบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน เสรีภาพในการแสดงออก การเมือง และความรุนแรงทางเพศ นั่นจึงเป็นสาเหตุให้กฎหมาย DSA กำหนดภาระหน้าที่ให้แพลตฟอร์มที่มีผู้ใช้งานมากกว่า ๔๕ ล้านรายในสหภาพยุโรป เช่น YouTube Tiktok Instagram จะต้องมีการประเมินถึงระบบในการให้บริการของตนที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่าง ๆ และจะต้องดำเนินการป้องกันความเสี่ยงเหล่านั้น

- การอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลเพื่อการตรวจสอบจากภายนอกตามคำสั่งทางกฎหมาย

แพลตฟอร์มจะถูกบังคับให้ต้องแบ่งปันข้อมูลภายในองค์กรกับผู้ตรวจสอบอิสระตามคำสั่งทางกฎหมาย เนื่องจากหน่วยงานของสหภาพยุโรปและรัฐสมาชิก ตลอดจนนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาและภาคประชาสังคมเล็งเห็นว่าเพียงการประเมินตนเองของบริษัทผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ การตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบอิสระจะช่วยระบุความเสี่ยงเชิงระบบและทำให้แพลตฟอร์มมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการควบคุมความเสี่ยงดังกล่าว

- ความร่วมมือจากคณะกรรมการยุโรปและหน่วยงานระดับชาติ

การบังคับใช้กฎหมาย DSA จะมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานระดับชาติและระดับสหภาพยุโรป นอกจากนี้คณะกรรมการจะมีอำนาจกำกับดูแลแพลตฟอร์มเพื่อการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง และสามารถกำหนดค่าปรับสูงถึงร้อยละ ๖ ของมูลค่าการซื้อขายทั่วโลกของบริการดิจิทัล นอกจากนี้ คณะกรรมการอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการกำกับดูแลจากแพลตฟอร์มต่างๆ เพื่อเป็นการจัดหาเงินทุนให้กับการดำเนินงานเพื่อบังคับใช้กฎหมาย^๕

ผลกระทบจากกฎหมายว่าด้วยการกำกับดูแลการให้บริการดิจิทัลในอนาคต

ระดับของภาระผูกพันและลักษณะการบังคับใช้กฎหมาย DSA จะขึ้นอยู่กับบทบาท ขนาดของธุรกิจและผลกระทบต่อสังคมออนไลน์โดยภาพรวมของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ๆ โดยคณะกรรมการยุโรปจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายของแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ ซึ่งเข้าถึงผู้บริโภคมากกว่าร้อยละ ๑๐ ในยุโรป และการกำหนดค่าปรับอาจสูงถึงร้อยละ ๖ ของมูลค่าการซื้อขายทั่วโลกของบริการดิจิทัล

ในช่วงทศวรรษหน้า คาดว่ากฎหมายที่ควบคุมการให้บริการด้านดิจิทัลจะค่อย ๆ เกิดขึ้นและจะมีผลกระทบต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และการเงินดิจิทัล เพื่อเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง^๖

*****

^๕ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๔

^๖ Jan-Jan Lowijs and Hugo Atzema. “The Digital Services Act” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖, จาก <https://www2.deloitte.com/nl/nl/pages/risk/articles/digital-services-act.html>